

Quicksan Wet natuurbescherming Woningbouw De Grave, Haarle

Eelerwoude werkt

met passie aan een mooi

en groen Nederland

Opdrachtgever:
Gemeente Hellendoorn
G. Fikken
Willem Alexanderstraat 7
7442 MA Nijverdal

Opdrachtnemer:
Eelerwoude
[Onze vestigingen](#)
088-1471100
info@eelerwoude.nl
www.eelerwoude.nl

Projectgegevens:
Projectnummer: 203162
Datum: 28-3-2022
Projectleider: Marleen Hoofd
Opgesteld: Carien Oldenburger
Gecontroleerd: Niek Otten
Status: Definitief
Versie: 1

© 2022 Eelerwoude

Dit rapport is enkelzijdig opgemaakt.

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	5
2	Huidige situatie en ontwikkeling.....	6
2.1	Huidige situatie.....	6
2.2	Voorgenomen ontwikkeling	8
3	Natuurwetgeving en -beleid.....	10
3.1	Inleiding	10
3.2	Bescherming van soorten	10
3.3	Bescherming van gebieden.....	10
3.4	Bescherming van houtopstanden.....	11
3.5	Natuurnetwerk Nederland	13
4	Methode.....	14
4.1	Inleiding	14
4.2	Bureauonderzoek	14
4.3	Terreinbezoek.....	14
5	Beschermde soorten	15
5.1	Inleiding	15
5.2	Planten.....	15
5.3	Zoogdieren.....	15
5.3.1	Vleermuizen	15
5.3.2	Overige zoogdieren.....	17
5.4	Vogels	18
5.5	Reptielen.....	20
5.6	Amfibieën	20
5.7	Vissen.....	21
5.8	Ongewervelden	21
6	Conclusie	22
6.1	Beschermde soorten.....	22
6.1.1	Soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt	22
6.1.2	Soorten waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt	22
6.1.3	Algemene zorgplicht	22
6.2	Bescherming gebieden	22
6.3	Bescherming houtopstanden	22
6.4	Natuurnetwerk Nederland	23

6.5	Uitvoerbaarheid van de plannen	23
6.6	Geldigheid rapportage.....	23
7	Op weg naar 100% natuurinclusief ontwikkelen, inrichten en beheren	24
	Literatuurlijst.....	25
	Bijlage 1 Wettelijk kader natuurwetgeving.....	26

1 Inleiding

De gemeente Hellendoorn is voornemens om te noorden van Haarle een woonwijk te ontwikkelen ter grootte van circa 60 woningen. In verband met deze voorgenomen ontwikkeling is een toetsing van de plannen aan de natuurwetgeving en het natuurbeleid noodzakelijk. Met deze toetsing moet duidelijk worden hoe de ontwikkeling gerealiseerd kan worden binnen de kaders van de natuurbescherming.

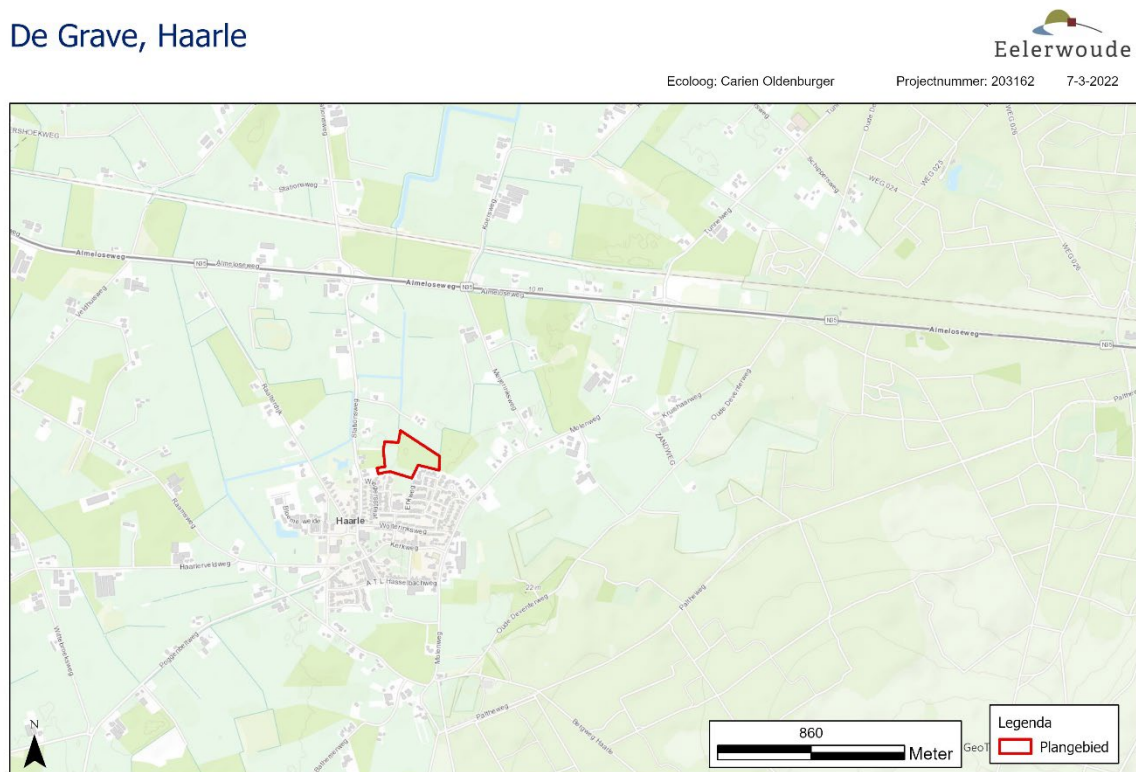
Eerste stap in deze toetsing is het uitvoeren van een verkennend onderzoek. Op basis van een bureauonderzoek en een veldbezoek wordt aan de hand van aanwezige terreintypen en toevallige waarnemingen van soorten zo goed mogelijk ingeschat welke beschermde gebieden en plant- en diersoorten aanwezig (kunnen) zijn. Op basis daarvan worden uitspraken gedaan over de (mogelijke) effecten van de voorgenomen ontwikkeling en de eventueel noodzakelijke vervolgstappen. Voorliggende rapportage gaat hier verder op in. Ook wordt er een advies gegeven over opties voor de inrichting van de groengebieden (hoofdstuk 7).

2 Huidige situatie en ontwikkeling

2.1 Huidige situatie

Het plangebied bevindt zich direct ten noorden van Haarle, een dorp gelegen binnen de gemeente Hellendoorn in de provincie Overijssel (afbeelding 1). In de nabije omgeving zijn de Sallandse heuvelrug, de Haarlerberg en de Sprengenberg te vinden. Het plangebied bevindt zich ten oosten van de Stationsweg. Rondom het plangebied van zo'n 3 hectare zijn enkele sloten aanwezig, die waarschijnlijk permanent watervoerend zijn (afbeelding 2, afbeelding 3). Het grootste deel van het plangebied is afgelopen seizoen in gebruik geweest als maïsakker (afbeelding 4). Aan de zuidoostelijke grens van het gebied bevindt zich een bosplantsoen, bestaande uit onder andere vlier en eenstijlige meidoorn. Aan de westzijde van het gebied bevindt zich een houtwal waarin onder andere Spaanse aak, vlier, ruwe berk, braam, hazelaar en rode kardinaalsmuts te vinden zijn. Deze houtwal verbindt het plangebied met de Stationsweg.

De Grave, Haarle

Afbeelding 1. Ligging plangebied (ESRI, 2022).

Afbeelding 2. Luchtfoto plangebied (ESRI, 2022).

Afbeelding 3. Impressie plangebied, situatie op 2-3-2022.

Afbeelding 4: Impressie plangebied, situatie op 2-3-2022.

2.2 Voorgenomen ontwikkeling

In het plangebied wordt een woonwijk bestaande uit 60 woningen gerealiseerd (afbeelding 5). Hierbij worden enkele wegen aangelegd, en aan de noordkant van het plangebied komt een waterbekken, waarvan het water wordt aangevoerd door de reeds aanwezige sloot aan de noordkant van het plangebied. Hiervoor worden de huidige sloten rondom het plangebied behouden. Ook wordt er verlichting gerealiseerd binnen het plangebied. De toegang naar het plangebied toe bevindt zich aan de zuidzijde, en zal verbinden met de enkweg. Op het moment staan op deze toekomstige weg (van noord naar zuid) een zomereik, beuk en een linde (afbeelding 6). Deze drie bomen zullen mogelijk moeten worden weggehaald om deze ontsluiting aan te leggen. In deze rapportage wordt uitgegaan van een worstcase scenario waarin deze drie zullen worden gekapt.

Afbeelding 5: Weergave van de geplande bebouwing.

Afbeelding 6: Bomen ten zuiden van het plangebied. Van links naar rechts afgebeeld; linde, beuk en zomereik.

3 Natuurwetgeving en -beleid

3.1 Inleiding

De Wet natuurbescherming bestaat uit drie onderdelen: de bescherming van soorten, de bescherming van gebieden en de bescherming van houtopstanden. De kern van het natuurbeleid wordt gevormd door het Natuurnetwerk Nederland, dat een samenhangend netwerk vormt van natuurgebieden. De provincies zijn het bevoegd gezag. Alleen in een aantal situaties, zoals bij ruimtelijke ingrepen waarmee grote nationale belangen zijn gemoeid, is het Rijk het bevoegd gezag. In dit hoofdstuk wordt kort ingegaan op de relevante wetgeving en het natuurbeleid voor het plangebied.

3.2 Bescherming van soorten

Het uitgangspunt bij het onderdeel soortenbescherming is dat geen schade mag worden toegebracht aan beschermde dieren of planten. De wet kent een drietal beschermingsregimes; beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn, beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn en beschermingsregime “andere soorten”. Elk beschermingsregime heeft zijn eigen verbodsbepalingen.

Voor ieder ruimtelijk plan of ruimtelijke ontwikkeling is het verplicht om te toetsen of deze kan leiden tot overtreding van de betreffende verbodsbepalingen. Wanneer sprake is of kan zijn van een overtreding, dan dient er onderzocht te worden of een vrijstelling geldt. Indien er geen vrijstelling geldt, kan het aanvragen van een ontheffing noodzakelijk zijn. Bijlage 1 gaat verder in op het wettelijk kader bij toetsing aan de Wet natuurbescherming, onderdeel soortenbescherming.

Gevolgen plangebied

De Wet natuurbescherming is een nationale wet. Indien negatieve effecten worden verwacht door activiteiten of ontwikkelingen is een toetsing aan de Wet natuurbescherming noodzakelijk. In hoofdstuk 5 wordt verder ingegaan op de aanwezigheid van beschermde soorten en welke effecten de voorgenomen ontwikkeling heeft op deze soorten.

3.3 Bescherming van gebieden

Met het onderdeel gebiedsbescherming worden binnen de Wet natuurbescherming de Natura 2000-gebieden beschermd. Natura 2000 is een samenhangend netwerk van natuurgebieden in Europa. Natura 2000 bestaat uit gebieden die zijn aangewezen in het kader van de Europese Vogelrichtlijn (79/409/EEG) en gebieden die zijn aangemeld op grond van de Europese Habitatrichtlijn (92/43/EEG). Voor alle gebieden gelden instandhoudingsdoelstellingen. De kern van de bescherming is dat deze instandhoudingsdoelstellingen niet in gevaar mogen worden gebracht.

Activiteiten mogen geen negatieve effecten hebben op de waarden waarvoor het gebied is aangewezen. Voor activiteiten of projecten die schadelijk zijn voor de beschermde natuur geldt een vergunningplicht. Hierdoor is in Nederland een zorgvuldige afweging gegarandeerd bij projecten die gevolgen kunnen hebben voor natuurgebieden.

Gevolgen plangebied

Niet stikstof-gerelateerde effecten

In de directe omgeving van het plangebied liggen diverse Natura 2000-gebieden. Op ongeveer 700 m ten oosten van het plangebied ligt het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied de Sallandse Heuvelrug, 3 km ten westen ligt het Boetelerveld (Aerius, 2022). De aard van de voorgenomen werkzaamheden en ontwikkeling maken dat de effecten uitsluitend tot het plangebied of in de zeer directe zone eromheen beperkt blijven. Gezien de afstand tot de Natura 2000-gebieden, de invulling van de tussenliggende gebieden en de voorgenomen werkzaamheden is er geen sprake van mogelijk negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied. Een toetsing op grond van de Wet natuurbescherming van niet stikstof-gerelateerde effecten wordt daarom niet noodzakelijk geacht.

Stikstof-gerelateerde effecten

Gezien de grote aard van de geplande werkzaamheden en de geringe afstand tot de omliggende Natura 2000-gebieden kan een significante stikstofdepositie niet worden uitgesloten. De woningen zullen conform wetgeving gasloos worden gebouwd waardoor dit geen extra stikstofdepositie met zich meebrengt. Wel komen er extra rijbewegingen naar de locatie. Het uitvoeren van een stikstofberekening voor de gebruiksfase van de woonwijk is noodzakelijk om aan te tonen, dan wel uit te sluiten dat er sprake is van een significante stikstofdepositie op omliggende Natura 2000-gebieden.

3.4 Bescherming van houtopstanden

Het kappen of rooien van bomen is niet zomaar toegestaan in de Wet natuurbescherming. Dit geldt ook bij het rooien of het verrichten van handelingen die de dood of ernstige beschadiging van bomen tot gevolg hebben.

Hieronder valt ook beschadiging door vee. Onder bos wordt verstaan:

- alleen bossen die buiten de 'bebouwde kom Boswet' liggen;
- alle beplantingen van bomen die groter zijn dan 10 are (1.000 m²);
- bomen in een rijbeplanting, als de rij uit meer dan 20 bomen bestaat.

Gevolgen plangebied

Er worden binnen het plangebied mogelijk drie bomen gekapt voor het aanleggen van een toegangsweg naar de geplande wijk. Deze bomen vallen niet binnen de bebouwde kom boswet (afbeelding 7) (Hellendoorn, 2022). Daarnaast maken deze drie bomen geen onderdeel uit van beplantingen van meer dan 10 are, nog van rijbeplanting bestaande uit meer dan 20 bomen. Hierom wordt een toetsing aan de Wet natuurbescherming in het kader van houtopstanden niet noodzakelijk geacht.

Afbeelding 7: Waardevolle bomenkaart gemeente Hellendoorn (Hellendoorn, 2022).

3.5 Natuurnetwerk Nederland

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN) is het Nederlands netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden. Het netwerk moet natuurgebieden beter met elkaar en met het omringende agrarisch gebied verbinden. Dit Natuurnetwerk is de kern van het Nederlandse natuurbeleid. De provincies zijn verantwoordelijk voor de begrenzing en de ontwikkeling van het Natuurnetwerk en hebben hiervoor soms een andere benaming. In of in de directe nabijheid van het NNN geldt het 'nee, tenzij'- principe. In principe zijn geen ontwikkelingen toegestaan als zij de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied aantasten.

Een toetsing aan het natuurbeleid is alleen noodzakelijk als de ontwikkeling in strijd is met het bestemmingsplan. Daarnaast moet het plangebied in het NNN of een andere door de provincie beschermde natuurzone liggen. In een aantal provincies kent het natuurbeleid externe werking. Dit betekent dat in die provincie bij een ontwikkeling waarvoor een bestemmingsplanwijziging noodzakelijk is altijd een toetsing aan het natuurbeleid moet worden uitgevoerd.

Gevolgen plangebied

Het plangebied ligt niet binnen het NNN of de zone Ondernemen met water (Overijssel, 2017). Een toetsing aan het natuurbeleid is daarom niet noodzakelijk.

4 Methode

4.1 Inleiding

De aanwezige natuurwaarden zijn in beeld gebracht op basis van bestaande inventarisatiegegevens en een verkennend veldbezoek.

4.2 Bureauonderzoek

Voor het bureauonderzoek is (indien beschikbaar) gebruikgemaakt van landelijke, provinciale en regionale verspreidingsinformatie:

- NDFF (Nationale Databank Flora en Fauna);
- de flora- en faunadatabase van Eelerwoude is eveneens geraadpleegd. Eelerwoude heeft meerdere onderzoeken in de nabije omgeving uitgevoerd. De data van deze onderzoeken is opgeslagen in deze database.

4.3 Terreinbezoek

Op basis van een eenmalig veldbezoek is de geschiktheid van het onderzoeksgebied voor de verwachte soorten en/of soortgroepen beoordeeld. Het veldbezoek is overdag door N. Otten en C. Oldenburger uitgevoerd, ecologisch adviseurs bij Eelerwoude (zie kader). Het veldbezoek is uitgevoerd op 2 maart 2022 bij 8°C, onbewolkt weer en windkracht 2 Bft. Het gaat hier om een deskundigenoordeel op basis van de fysieke gesteldheid van het terrein (biotopenonderzoek). Daarnaast zijn de aangetroffen belangwekkende soorten genoteerd.

Kader – Ecologisch deskundige

De veldmedewerkers van Eelerwoude beschikken over een uitgebreide ervaring met de betreffende soortgroepen en voldoen aan de criteria van 'ecologisch deskundige'. Met een ecologisch deskundige wordt bedoeld een persoon die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. De ervaring en kennis dienen te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- op HBO- dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of
- op MBO-niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de Wet natuurbescherming, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of
- als ecoloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals bijvoorbeeld een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals bijvoorbeeld Zoogdierverseniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk Gebied; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of -bescherming.

5 Beschermde soorten

5.1 Inleiding

Dit hoofdstuk beschrijft de tijdens het veldbezoek waargenomen soorten, al dan niet aangevuld met gegevens uit de literatuur en andere informatiebronnen. Vervolgens worden eventuele effecten beschreven als gevolg van de voorgenomen ontwikkeling.

5.2 Planten

Voorkomen en functie

Er zijn tijdens het veldbezoek geen beschermde plantensoorten aangetroffen. Gezien de periode van het jaar en de huidige inrichting van het plangebied (intensief agrarisch) was dit niet de verwachting. Derhalve is een deskundigenbeoordeling van de potentiële aanwezigheid van beschermde planten in het plangebied uitgevoerd op basis van een biotoopanalyse. Gelet op de aanwezige terreintypen, het beheer en de functie van het plangebied is het niet waarschijnlijk dat binnen het plangebied beschermde plantensoorten voorkomen. Er zijn ook geen verspreidingsgegevens bekend van beschermde plantensoorten in het plangebied (NDFF, 2022). De meeste beschermde plantensoorten zijn zeer zeldzaam en komen voor in zeer specifieke biotopen als kalkgraslanden, hoogvenen en oude muren.

Effecten en ontheffing

In het plangebied zijn geen beschermde plantensoorten aangetroffen. Deze worden op basis van het aanwezige biotoop niet verwacht, waardoor geen sprake is van negatieve effecten op beschermde planten. Nader onderzoek of een ontheffing Wet natuurbescherming is voor flora niet aan de orde.

Conclusie: nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is in het kader van de Wet natuurbescherming voor beschermde flora niet noodzakelijk.

5.3 Zoogdieren

5.3.1 Vleermuizen

Voorkomen en functie

In het plangebied is tijdens het dagbezoek beoordeeld of de locatie geschikt is voor vleermuizen. Hierbij is onderscheid gemaakt in: verblijfplaats, vliegroute en foerageergebied. In het plangebied kunnen de volgende vleermuissoorten voorkomen: gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, bosvleermuis, rosse vleermuis, laatvlieger, watervleermuis en gewone grootoorvleermuis.

Verblijfplaatsen

Vleermuizen maken gedurende het jaar gebruik van een netwerk van vaste rust- en verblijfplaatsen (zie kader - Vleermuisverblijfplaatsen). Deze verblijfplaatsen kunnen de volgende functies hebben:

- kraamverblijfplaats;
- zomerverblijfplaats;
- paar- en/of baltsverblijfplaats;
- winterverblijfplaats.

Kader - Vleermuisverblijfplaatsen

Onder de vleermuizen zijn gebouw bewonende en/of boom bewonende soorten aanwezig. Gewone dwergvleermuis en laatvlieger zijn hoofdzakelijk gebouw bewonend. Rosse vleermuis, bosvleermuis en watervleermuis zijn voornamelijk boom bewonende en gewone grootoorvleermuis en ruige dwergvleermuis bewonen zowel bomen als gebouwen. Voorbeelden van verblijfplaatsen in gebouwen zijn ruimtes in spouwmuren en achter boeiboorden en gevelbetimmering. Holten en spleten in bomen en ruimtes achter loszittend schors zijn voorbeelden van verblijfplaatsen in bomen.

Vanuit de verschillende functies van de verblijfplaats worden weer andere eisen gesteld aan bijvoorbeeld het klimaat, de toegankelijkheid en de expositie van het verblijf ten opzichte van de zon. Als kraamverblijfplaats worden meestal gebouwen en/of bomen uitgekozen waarbinnen een constant klimaat heerst. Bij gebouwen zijn dit voornamelijk woningen met een spouwmuur of een geïsoleerd dak. Sommige vleermuizen hebben aan een opening van 1-2 cm voldoende om naar binnen te kruipen. Bij bomen gaat het meestal om dikke, oude bomen met een dikke restwand.

In het plangebied zijn geen gebouwen aanwezig, potentieel geschikte verblijfplaatsen voor gebouw bewonende soorten zijn hierdoor niet vastgesteld. Wel komt rondom het gebied beplanting voor, deze beplanting is echter niet geschikt als potentiële verblijfplaats door het gebrek aan spleten of holten waar eventuele boombewonende vleermuissoorten gebruik van zouden kunnen maken. Deze spleten en holten kunnen bestaan uit oude spechtengaten, ingerotte snoeiwonden en plaatsen met afgebroken takken.

Foerageergebieden en vliegroutes

De randen van het plangebied zijn matig geschikt als foerageergebied voor vleermuizen vanwege het gebrek aan luwe zones. Het plangebied zelf is ongeschikt als foerageergebied door de afwezigheid van luwe zones. De omgeving is geschikter als foerageergebied, onder meer door de aanwezigheid van lijnvormige objecten zoals de bomenrijen aan de zuid- en oostkant van het plangebied. Vleermuizen gebruiken deze lijnvormige elementen om zich langs te verplaatsen als vliegroute, om zo van verblijfplaats naar foerageergebieden te kunnen komen.

Effecten en ontheffing

Alle vleermuissoorten zijn beschermd onder de Wet natuurbescherming met beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn. Het opzettelijk verstoren, vangen en doden van individuen van beschermde soorten, alsmede het beschadigen of vernielen van vaste verblijfplaatsen, inclusief de functionele leefomgeving, is verboden vanuit de Wet natuurbescherming. De functionaliteit van de verblijfplaatsen van vleermuizen dienen te allen tijde gegarandeerd te blijven (zie ook kader - Foerageergebieden en vliegroutes).

Verblijfplaatsen

Doordat bebouwing en potentieel geschikte bomen ontbreken kunnen verblijfplaatsen van vleermuizen op voorhand worden uitgesloten. Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is niet aan de orde.

Foerageergebieden en vliegroutes

De voorgenomen ontwikkelingen hebben mogelijk een (klein) positief effect op de vliegroutes, vanwege het realiseren van luwe zones met lijnvormige voorwerpen. Een negatief effect is uit te sluiten. De te realiseren woonwijk wordt verlicht, wat kan zorgen voor lichtvervuiling, waardoor het gebied minder zal worden gebruikt door vleermuizen. Verschillende adviezen voor het uitvoeren van het plan zijn:

- Gebruik zowel tijdens het realiseren als wanneer het project is voltooid lichtbronnen die vleermuisvriendelijk zijn (zie kader - verlichting);
- Werkzaamheden zo veel mogelijk overdag uitvoeren, met name in de actievere periode van april tot november;
- Behoudt de lijnvormige objecten in het landschap.

Conclusie: nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is in het kader van de Wet natuurbescherming voor vleermuizen niet noodzakelijk. Er wordt aangeraden gebruik te maken van vleermuisvriendelijke verlichting, om zo veel mogelijk overdag te werken tijdens de actievere periode (april tot november) en om lijnvormige landschapselementen te behouden.

Kader - Foerageergebieden en vliegroutes

Foerageergebieden en vliegroutes van vleermuizen zijn beschermd indien bij het verdwijnen ook een verblijfplaats ongeschikt wordt. Bijvoorbeeld door het onderbreken van een vliegroute wordt een foerageergebied onbereikbaar, waardoor de vleermuizen onvoldoende voedsel kunnen vinden. Bij het verdwijnen van foerageergebieden of vliegroutes wordt derhalve onderzocht of er voldoende bereikbare alternatieven zijn.

Vleermuizen maken gebruik van lijnvormige landschapselementen zoals bomenrijen en singels om zich langs te verplaatsen. Een aaneengesloten kronendak heeft hierbij de voorkeur. Van vleermuizen is bekend dat onderbrekingen in de lijnstructuur maximaal 100 tot 200 meter mogen bedragen (kleinere en langzaam vliegende soorten 50 meter). Wanneer de onderbrekingen groter zijn dan deze afstand kunnen sommige soorten deze afstand niet overbruggen en zullen ze uitwijken naar alternatieve vliegroutes en foerageergebieden.

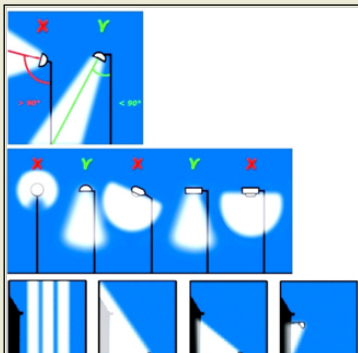
Kader – Verlichting

Een aantal nachtactieve dieren, zoals vleermuizen, uilen en marters, zijn gevoelig voor verlichting. Er zijn soorten die kunstlicht zoveel mogelijk vermijden, zoals de watervleermuis, en er zijn soorten die (in beperkte mate) rond lantaarnpalen jagen, zoals de rosse vleermuis. Bij het plaatsen van verlichting bij in- en/of uitvliegopeningen, vliegroutes en foerageergebieden kunnen barrières ontstaan waardoor de vleermuizen van de verblijfplaatsen, vliegroute en/of foerageergebied afzien.

Er dient te allen tijde rekening gehouden te worden met verlichting, door verlichting tot een minimum te beperken en directe belichting van de omgeving en onverlichte gebiedsdelen te voorkomen. Om lichthinder te voorkomen en het gebied aantrekkelijker te maken voor vleermuizen kunnen verschillende maatregelen getroffen worden:

- verlichting alleen plaatsen waar het echt nodig is;
- verlichting alleen aan op momenten wanneer het nodig is (dynamische verlichting);
- verlaag de hoogte van de lichtmasten zodat boomkronen onverlicht blijven;
- beperk verstrooiing het licht tot een minimum door gebruik van aangepaste armatuur;
- geen verlichting plaatsen bij in- en/of uitvliegopeningen en vliegroutes.

Hieronder staan enkele voorbeelden om lichtverstrooiing te voorkomen.

5.3.2 Overige zoogdieren

Voorkomen en functie

Soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt

Op basis van het aanwezige biotoop en expertise zijn onder andere de volgende algemeen voorkomende zoogdieren binnen het plangebied aanwezig of te verwachten: ree, haas, vos en diverse algemene muizen en spitsmuizen. Deze soorten kunnen het plangebied gebruiken als (onderdeel van hun) leef- en foerageergebied.

Soorten waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt

Beschermde soorten waarvoor geen vrijstelling geldt, zoals de eekhoorn, egel en verschillende marterachtigen zoals bunzing, wezel, steenmarter en hermelijn, kunnen binnen het plangebied niet worden uitgesloten. Voor geen van deze soorten betreft het essentieel leefgebied. Mogelijk gebruiken deze soorten het plangebied als (onderdeel van) hun foerageergebied. Het betreft hier geen essentieel gebied, doordat er rondom het plangebied andere geschikte gebieden zijn waar deze soorten gebruik van kunnen maken als foerageergebied. Verblijfplaatsen worden niet verwacht doordat de aanwezige beplantingen onderhevig zijn aan vele verstoringen en zeer geïsoleerd aanwezig zijn.

Effecten en ontheffing

Soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt

De ingreep zal naar verwachting leiden tot een verlies van leefgebied van de genoemde (algemeen) voorkomende zoogdieren met het beschermingsregime “andere soorten”. Doordat er voor deze soorten in het omliggende gebied voldoende foerageergebied aanwezig is, gaat het hier niet om essentieel leefgebied. Ondanks de permanente aard van de veranderingen wordt een ontheffingsaanvraag voor deze soorten hierom niet noodzakelijk geacht. Voor deze beschermde soorten is bij een ruimtelijke inrichting door de provincie Overijssel tevens een vrijstelling van de ontheffingsplicht opgesteld.

Soorten waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt

Voor bovenstaande soorten, de soorten zonder provinciale vrijstelling geldt dat negatieve effecten zijn uit te sluiten. Verblijfplaatsen en essentiële leefgebieden zijn ter plaatse van de werkzaamheden niet aangetroffen en worden niet verwacht. Hiernaast worden omliggende verblijfplaatsen van onder andere egel en steenmarter niet aangetast. Mogelijk maakt het plangebied wel onderdeel uit van het leefgebied van de betreffende soorten. Echter zijn de omliggende gebieden ook geschikt als foerageergebied, wat dit gebied niet essentieel maakt. Op de lange termijn kan de realisatie van de woonwijk een positief effect hebben op de egel doordat verbindingzones worden gerealiseerd in de vorm van beplantingen en meer dekking aanwezig zal zijn. Een negatief effect op beschermde grondgebonden zoogdieren is daarom uitgesloten.

Conclusie: nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is in het kader van de Wet natuurbescherming voor grondgebonden zoogdieren niet noodzakelijk.

5.4 Vogels

Voorkomen en functie

Alle vogels zijn als soort beschermd in de Wet natuurbescherming. Onderscheid wordt gemaakt tussen vogels met jaarrond beschermde nesten, vogels met jaarrond beschermde functionele leefomgeving en overige (broed)vogels.

Onder de vogels met jaarrond beschermde nesten vallen onder andere soorten die hun nesten ook buiten het broedseizoen gebruiken, soorten die elk jaar op dezelfde plaats broeden en daarin zeer honkvast zijn en soorten die steeds van hetzelfde nest gebruik maken en niet of nauwelijks zelf een nest kunnen bouwen. Onder de vogels met jaarrond beschermde leefomgeving vallen soorten die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats die zij het jaar daarvoor hebben gebruikt of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Jaarrond beschermde nesten

Op het erf 50 meter ten noorden van het plangebied hangen kasten voor torenvalken, bosuilen en steenuilen (Stationsweg 34). Het is dus niet uit te sluiten dat deze soorten, naast bijvoorbeeld de buizerd, gebruik maken van het gebied voor het foerageren. Bosuil wordt echter niet verwacht, omdat deze minder gebruik maakt van agrarisch gebied en een voorkeur heeft voor bosgebied met oude bomen. Het plangebied is niet heel geschikt als foerageergebied voor vogels met jaarrond beschermde nesten, omdat het bestaat uit maisakker zonder ruigtes of afwisseling. De hoofdzakelijke voedselbron in de vorm van muizen zal hierdoor beperkt aanwezig zijn. Hiernaast zijn dergelijke akkers in overvloed aanwezig rondom het plangebied en de kasten.

Jaarrond beschermde functionele leefomgeving

Binnen het plangebied zijn geen nesten van vogelsoorten met een beschermde leefomgeving waargenomen, deze worden ook niet verwacht door het gebrek aan geschikte beplanting of bebouwing. Het is mogelijk dat soorten als de boomkruiper, grote bonte specht, spreeuw of blauwe reiger gebruik maken van dit gebied als onderdeel van hun leefomgeving. Gezien de inrichting en het gebruik van het plangebied gaat het hier niet om essentieel leefgebied. Daarnaast zijn de omliggende gebieden ook geschikt als leefgebied.

Overige (broed)vogels

De aangetroffen vogels binnen en direct rondom het plangebied vallen onder de algemene broedvogels van het agrarisch gebied. Onder andere de volgende vogelsoorten kunnen gebruikmaken van het plangebied; patrijs, graspieper, Kievit en fazant. Tijdens het veldbezoek is onder andere patrijs waargenomen, mogelijk broedt deze of andere grondbroedende soorten binnen of direct langs het plangebied.

Effecten en ontheffing

Vogels met jaarrond beschermde nesten

Van een aantal vogelsoorten zijn de nesten het hele jaar door beschermd. Ook de functionele leefomgeving is daarbij beschermd. Bij de aantasting van de nestlocatie en/of het essentiële leefgebied is een ontheffing Wet natuurbescherming noodzakelijk. Er wordt hier geen essentieel foerageergebied weggehaald, doordat rondom het plangebied voldoende vergelijkbare foerageermogelijkheden zijn. De nestkasten ten noorden van het plangebied worden niet aangetast. Tevens zijn deze kasten voor soorten die veelvuldig voorkomen in nabijheid van mensen, het betreft hier geen verstoringgevoelige soorten. Ook is de ontsluiting van de geplande woonwijk aan de zuidkant van het plangebied, waardoor er geen extra rijbewegingen in de buurt van de nestkasten zijn. Door de geplande ontwikkeling is er dus geen sprake van aantasting van nestlocaties of essentieel foerageergebied.

Vogels met jaarrond beschermde functionele leefomgeving

Vanwege het gebrek aan bebouwing en beplanting binnen het plangebied is dit gebied niet geschikt als broedlocatie voor vogelsoorten met een jaarrond beschermde leefomgeving. Compenserende maatregelen of het aanvragen van een ontheffing is om deze redenen dan ook niet aan de orde.

Overige (broed)vogels

Alle vogelsoorten in Nederland zijn beschermd onder de Wet natuurbescherming. Voor alle beschermde inheemse (ook algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt een verbod op handelingen die opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren vernielen of beschadigen, alsook op het wegnemen van nesten van vogels. Daarnaast is het verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de verstoring niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort. Door verstoringe werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren kan in veel situaties worden voorkomen dat gehandeld wordt in strijd met deze verbodsbepaling. De periode van 1 maart tot 15 juli wordt over het algemeen beschouwd als broedseizoen¹.

¹ In het kader van de Wet natuurbescherming wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval verstoord wordt, ongeacht de datum. Globaal gaat het echter om de periode van 1 maart tot 15 juli.

Het wordt met klem geadviseerd om het bouwrijp maken van het plangebied buiten het broedseizoen uit te voeren. Werken binnen het broedseizoen is alleen mogelijk na uitvoering van een check door een ecologisch deskundige, enkele dagen voor de start van de werkzaamheden. Bij de vondst van een nest of nesten kan dit grote consequenties hebben voor de uitvoering.

Conclusie: bij de werkzaamheden dient rekening gehouden te worden met (in gebruik zijnde) nesten van vogels. Er wordt met klem geadviseerd om buiten het broedseizoen te werken. Mocht dit niet mogelijk zijn, dan is een controle op grondbroedende vogels noodzakelijk om overtredingen te voorkomen. Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is in het kader van de Wet natuurbescherming voor vogels niet noodzakelijk.

5.5 Reptielen

Voorkomen en functie

Beschermde reptielen, zoals ringslang, gladde slang, levendbarende hagedis en hazelworm, zijn gebonden aan specifieke terreinen. In het plangebied ontbreekt dergelijk geschikt biotoop zoals heideterreinen, goed ontwikkelde waterlopen en venranden. Er zijn ook geen verspreidingsgegevens bekend van reptielen in en rondom het plangebied (NDFF, 2022).

Effecten en ontheffing

Op basis van het aanwezige biotoop kunnen beschermde reptielen worden uitgesloten. Negatieve effecten op reptielen zijn dan ook niet aanwezig. Nader onderzoek of een ontheffing Wet natuurbescherming is voor reptielen niet aan de orde.

Conclusie: nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is in het kader van de Wet natuurbescherming voor reptielen niet noodzakelijk.

5.6 Amfibieën

Voorkomen en functie

Soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt

Soorten als bruine kikker, bastaardkikker, gewone pad en kleine watersalamander kunnen het plangebied niet gebruiken als landbiotoop. Geschikt landbiotoop ontbreekt voor deze soorten. Rondom het plangebied liggen verschillende waterhoudende greppels die mogelijk worden gebruikt als voortplantingsbiotoop voor deze dieren.

Soorten waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt

Beschermde soorten amfibieën waarvoor geen vrijstelling geldt, zoals kamsalamander of poelkikker, worden niet verwacht in het plangebied vanwege het aanwezige, ongeschikte landhabitat voor deze soorten. Zo ontbreken geschikte waterelementen in het plangebied in de vorm van matig voedselrijke en visvrije poelen. Ook als landbiotoop heeft dit gebied geen functie voor amfibieën, door het intensieve beheerbeleid dat wordt gehandhaafd. Er zijn geen verspreidingsgegevens bekend van beschermde amfibieën rondom het plangebied (NDFF, 2022).

Effecten en ontheffing

Soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt

De ingreep zal naar verwachting niet leiden tot een verlies van leefgebied van de genoemde (algemeen) voorkomende amfibieën met het beschermingsregime “andere soorten”. Het is mogelijk dat de geplande werkzaamheden positief effect hebben op amfibieën, door de aanleg van een plas-dras stuk aan de noordkant van het plangebied. Hiernaast is voor deze beschermde soorten bij een ruimtelijke inrichting door de provincie

Overijssel een vrijstelling van de ontheffingsplicht opgesteld. De realisatie van een natte laagte ten noorden van het plangebied heeft mogelijk zelfs een positief effect op deze soorten.

Soorten waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt

Beschermde amfibieën waarvoor geen vrijstelling geldt, kunnen op basis van de aanwezige biotoop worden uitgesloten, waardoor er geen sprake is van negatieve effecten. Nader onderzoek of een ontheffing Wet natuurbescherming is voor amfibieën niet aan de orde.

Conclusie: nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is in het kader van de Wet natuurbescherming voor amfibieën niet noodzakelijk.

5.7 Vissen

Voorkomen en functie

Aan de noordzijde van het plangebied ligt een sloot. Deze zal worden gebruikt als aan- en afvoer voor de plasdras situatie die gepland is aan de noordzijde van het plangebied. Qua beschermde vissen zou hier alleen de grote modderkruiper gebruik van kunnen maken, echter zijn de sloten redelijk ondiep waardoor voor deze soort in de winter geen geschikte plek is. Ook zijn er geen waarnemingen gedaan van beschermde vissen in en rondom het plangebied (NDFP, 2022).

Effecten en ontheffing

Aan de sloot wordt niet veel veranderd, behalve het uitbreiden van het waterbekken om de plasdras te creëren. Naast dat het onwaarschijnlijk is dat deze watergang gebruikt wordt als habitat voor beschermde vissen, hebben de geplande werkzaamheden geen invloed op het grootste gedeelte van het aanwezige water. Er worden geen negatieve effecten verwacht op het leefgebied van mogelijk aanwezige beschermde vissen.

Conclusie: nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is in het kader van de Wet natuurbescherming voor beschermde vissen niet noodzakelijk.

5.8 Ongewervelden

Voorkomen en functie

Van de groep ongewervelden (dagvlinders, libellen, kevers, kreeftachtigen en weekdieren) worden beschermde soorten als gevlekte witsnuitlibel en kleine ijsvogelvlinder niet verwacht. Dit door het ontbreken van geschikt habitat dat onder andere bestaat uit heideterreinen, venranden en kamperfoelie rijke loofbossen. Er zijn ook geen verspreidingsgegevens bekend van beschermde ongewervelden in en rondom het plangebied (NDFP, 2022).

Effecten en ontheffing

In het plangebied zijn geen beschermde ongewervelden aanwezig, deze worden hier door het ongeschikte biotoop ook niet verwacht. Er is geen sprake van negatieve effecten op beschermde ongewervelden. Nader onderzoek of een ontheffing Wet natuurbescherming is voor ongewervelden niet aan de orde.

Conclusie: nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is in het kader van de Wet natuurbescherming voor beschermde ongewervelden niet noodzakelijk.

6 Conclusie

6.1 Beschermde soorten

6.1.1 Soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt

De ontwikkeling zal naar verwachting leiden tot een beperkt verlies van leefgebied van een aantal beschermde soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt. Het betreft soorten als ree, haas, konijn en diverse algemene muizensoorten. De ingreep heeft geen invloed op de gunstige staat van instandhouding van deze soorten omdat er voldoende alternatief leefgebied beschikbaar blijft rondom het plangebied.

6.1.2 Soorten waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt

Met de volgende soorten en/of soortgroepen dient rekening te worden gehouden.

Vleermuizen

Er hoeft geen ontheffing Wet natuurbescherming te worden aangevraagd of nader onderzoek te worden uitgevoerd, maar er wordt wel aangeraden om vleermuisvriendelijke verlichting te gebruiken zowel tijdens- als na de realisatie van het plan. Ook wordt aangeraden om overdag te werken, met name in de periode van april tot november. Daarnaast wordt aangeraden zo veel mogelijk de lijnvormige landschapselementen te behouden.

Broedvogels

Voor alle beschermde inheemse (ook algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt een verbod op handelingen die opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren vernielen of beschadigen, als ook op het wegnemen van nesten van vogels. Daarnaast is het verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort. Bij de werkzaamheden dient daarom rekening gehouden te worden met (in gebruik zijnde) nesten van vogels.

Het wordt met klem geadviseerd om het bouwrijp maken van het plangebied buiten het broedseizoen uit te voeren. Werken binnen het broedseizoen is alleen mogelijk na uitvoering van een check door een ecologisch deskundige, enkele dagen voor de start van de werkzaamheden. Bij de vondst van een nest of nesten kan dit grote consequenties hebben voor de uitvoering, doordat als een nest wordt gevonden de werkzaamheden zullen moeten worden gestaakt tot het nest (zonder menselijke handelingen of verstoringen) verlaten is.

6.1.3 Algemene zorgplicht

In de Wet natuurbescherming is in artikel 1.11 een omschrijving opgenomen over de algemene zorgplicht. Deze zorgplicht houdt in dat iedereen 'voldoende zorg' in acht neemt voor alle in het wild levende dieren en planten, dus ook niet-beschermde soorten, en hun directe leefomgeving. Dit is een algemene verantwoordelijkheid die voor iedereen geldt. Het betekent bijvoorbeeld dat er niet onnodig dieren en planten worden gedood, wanneer redelijkerwijs een andere oplossing voor is, bijvoorbeeld de dieren te verplaatsen naar een ander gebied.

6.2 Bescherming van gebieden

De aard van de voorgenomen werkzaamheden en ontwikkeling maken dat de niet-stikstof gerelateerde effecten uitsluitend tot het plangebied of in de zeer directe zone eromheen beperkt blijven. Een toetsing op

grond van de Wet natuurbescherming van niet stikstof-gerelateerde effecten wordt daarom niet noodzakelijk geacht.

Gezien de grote aard van de geplande werkzaamheden en de geringe afstand tot de omliggende Natura 2000-gebieden kan een significante stikstofdepositie niet worden uitgesloten, waardoor een stikstofbepaling noodzakelijk wordt geacht om te bepalen of er sprake is van een significante stikstofdepositie op omliggende Natura 2000-gebieden.

6.3 Bescherming houtopstanden

Een toetsing aan de Wet natuurbescherming met betrekking tot houtopstanden wordt niet noodzakelijk geacht vanwege de kap van de drie bomen aan de zuidkant van het plangebied.

6.4 Natuurnetwerk Nederland

Een toetsing aan het natuurbeleid wordt niet noodzakelijk geacht. Tevens worden er geen negatieve effecten op het NNN verwacht door afname van areaal of overige factoren.

6.5 Uitvoerbaarheid van de plannen

Vanuit de eisen van het natuurbeleid NNN is het plan uitvoerbaar. Ook vanuit de Wet natuurbescherming is het plan uitvoerbaar met betrekking tot de onderdelen soortenbescherming en houtopstanden. Er dient tijdens de werkzaamheden wel rekening gehouden te worden met het broedseizoen van vogels en er wordt geadviseerd om met vleermuizen rekening te houden door middel van vleermuisvriendelijke verlichting. Ook dient een stikstofberekening uitgevoerd te worden in het kader van het onderdeel gebiedenbescherming.

6.6 Geldigheid rapportage

Dit rapport gaat in op de effecten van de ontwikkeling zoals beschreven in hoofdstuk 2.2. Wijzigingen of aanpassingen in de ontwikkeling kunnen tot andere conclusies ten aanzien van de effecten op beschermde soorten leiden.

Vanwege de groeiende zorgen over de Nederlandse biodiversiteit, is het interessant om te kijken wat wij als Nederlanders kunnen doen voor onze natuur. Als Eelerwoude dagen wij onze opdrachtgevers uit natuurinclusief te ontwikkelen, in te richten en te beheren. Én daarmee samen maximaal impact te maken. Zo werken we samen aan een gezonde toekomst van huidige en toekomstige generaties. Om dit te realiseren zijn er met oog op de geplande werkzaamheden enkele adviezen opgesteld, zie hiervoor hoofdstuk 7.

7 Op weg naar 100% natuurinclusief ontwikkelen, inrichten en beheren

In Europa gaat het slecht met de biodiversiteit van graslanden. Ook in Nederland zijn veel ooit algemene vlindersoorten en wilde bijen van graslanden als het icarusblauwtje, kleine vuurvlieder, hooibeestje, pluimvoetbij en grasbij buiten de natuurgebieden teruggedrongen tot bermen, slootkanten en kleine overhoekjes. Doordat deze soorten nu nog op veel plekken voorkomen zijn ze relatief makkelijk te helpen door het oppervlak bloemrijk grasland toe te laten nemen.

Voor een vergroting van het oppervlak geschikt habitat wordt geadviseerd om de beschikbare ruimte, die niet gebruikt wordt voor de ontwikkeling, in te richten als overhoekje of bloemrand. Zodra hiermee wordt gestart komen de bloemen, vlinders en bijen vaak vanzelf en inzaaien is dan vaak niet nodig.

Meer bloemen en vlinders wie wil dat nou niet?

Het is inmiddels algemeen bekend. Het aantal insecten loopt wereldwijd terug, ook in Nederland blijkt dit uit meerdere studies. Insecten zijn erg belangrijk in het ecosysteem als plaagbestrijders, bestuivers en als voedsel voor vogels en andere dieren. In het plangebied worden bomen en struiken aangeplant, dit is natuurlijk positief, maar kan met slimme keuzes nog meer bijdragen aan de biodiversiteit.

Door bij het realiseren van overhoekjes en bloemranden te kiezen voor boom en struiksoorten die van nature in Nederland voorkomen (gebiedseigen soorten) en waarvan de zaden uit Nederland komen (genetisch autochtoon) kunnen insecten uit de omgeving optimaal van deze bomen en struiken profiteren. Wist u dat op een Amerikaanse eik 12 soorten insecten voorkomen en op een inheemse zomereik of wilg meer dan 400? Dit komt doordat onze insecten al duizenden jaren samenleven met inheemse bomen en struiken. Kies bij het maken van een beplantingsplan daarom altijd voor inheemse soorten van autochtoon plantmateriaal (geen kweekvormen en gebruik plantmateriaal van gecertificeerde kwekers).

Binnen het plangebied worden meerdere groene zones gerealiseerd. Een aanvulling op dit plan is om deze groene stukken in te richten als houtsingels, waardoor de houtsingels aan de zuid- en westkant van het gebied met elkaar worden verbonden. Op deze manier wordt er een weg gecreëerd voor kleinere zoogdieren om zich door de woonwijk heen te verplaatsen en wordt versnippering van leefgebieden tegengegaan.

Rondom het plangebied zijn enkele sloten aanwezig. Door hier natuurvriendelijke oevers aan te brengen wordt het gebied aantrekkelijker voor verschillende soortgroepen; het biedt voedsel voor insecten en vissen, maar kan ook goed dienen als schuilplaats voor kleinere dieren, wat de natuurlijke oever interessant kan maken als foerageergebied voor andere soorten. Ook kan zo'n oever dienen als verbinding tussen twee gebieden.

100% natuurinclusieve leefomgeving. Daar gaan we samen voor!

Literatuurlijst

- Aeries. (2022). *Aeries calculator*. Opgehaald van Calculator.aeries.nl:
<https://calculator.aeries.nl/wnb/source/>
- ESRI. (2022). *ESRI Nederland*. Opgehaald van Esri.nl: <http://www.esri.nl>
- Hellendoorn, G. (2022). *Bomen kappen*. Opgehaald van Hellendoorn.nl:
https://www.hellendoorn.nl/wonen-leven/product/openbare-ruimte_bomen-kappen
- NDFD. (2022). *Nationale databank flora en fauna uitvoerportaal*. Opgehaald van ndff-ecogrid.nl:
<https://ndff-ecogrid.nl/uitvoerportaal/>
- Ruimtelijke plannen. (2022). *Ruimtelijke plannen*. Opgehaald van ruimtelijkeplannen.nl:
<http://www.ruimtelijkeplannen.nl/viewer/view>

Bijlage 1 Wettelijk kader natuurwetgeving

Bescherming van soorten

Zorgplicht

De Wet natuurbescherming erkent de intrinsieke waarde van in het wild levende planten- en diersoorten, of de soort nu beschermd is of niet (= zorgplicht). Deze zorgplicht houdt in dat eenieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wilde levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving. Overtreding van de zorgplicht is niet strafbaar gesteld, maar kan door toepassing van bestuursdwang wel worden gehandhaafd.

Beschermingsregimes

Op het onderdeel soortbescherming deelt de Wet natuurbescherming soorten in drie beschermingsregimes in:

1. Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

Alle vogels cf. artikel Vogelrichtlijn

2. Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

Soorten uit Bijlage IV Habitatrichtlijn, Bijlage I en II van het Verdrag van Bern en Bijlage II van het Verdrag van Bonn. In de bijlagen van de Verdragen van Bern en Bonn worden ook vogels genoemd².

3. Beschermingsregime “andere soorten”

Soorten die uit nationaal oogpunt bescherming behoeven.

Elk van deze beschermingsregimes heeft zijn eigen verbodsbepalingen en vereisten voor vrijstelling of ontheffing van de verboden.

Verbodsbepalingen

De Wet natuurbescherming gaat uit van het ‘nee, tenzij-principe’. In de wet worden ten aanzien van de beschermde soorten een aantal verbodsbepalingen genoemd (figuur 1). De verbodsbepalingen zijn gekoppeld aan het beschermingsregime van de soort (resp. Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn of de groep ‘Overige soorten’). Dat betekent dat deze verbodsbepalingen niet overtreden mogen worden, tenzij voor de soort(en):

- een vrijstelling geldt;
- er gewerkt wordt met een goedgekeurde Gedragscode (feitelijk een collectieve ontheffing);
- een ontheffing is verkregen.

² De brochure ‘Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen’, versie 1.3. Ministerie van EZ, december 2016 impliceert dat de bescherming uit de Vogelrichtlijn prevaleert boven de bescherming van vogels uit de verdragen van Bonn en Bern

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn § 3.1 Wn	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn § 3.2 Wn	Beschermingsregime andere soorten § 3.3 Wn
Art 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	Art 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen	Art 3.10 lid 1a Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen
Art 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen	Art 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	Art 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen
Art 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben	Art 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen	Niet van toepassing
Art 3.1 lid 4 en lid 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort	Art 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren	Niet van toepassing
Niet van toepassing	Art 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen	Art 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen

Figuur 1. Overzicht verbodsbepalingen Wet Natuurbescherming (bron: brochure 'Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen', versie 1.3. Ministerie van EZ, december 2016).

Om af te mogen wijken van de verbodsbepalingen (en deze toch te mogen overtreden) via een ontheffing of een vrijstelling moet aan drie criteria worden voldaan:

1. er is geen andere bevredigende oplossing voor de handeling (=alternatievenafweging);
2. de afwijking is gebaseerd op een in de wet genoemd belang (b.v. openbare veiligheid of volksgezondheid);
3. de ingreep of handeling mag geen afbreuk doen aan en/of verslechtering betekenen voor de staat van instandhouding van de soort.

Als aan (alle) drie deze vereisten voldaan is, kan een ontheffing worden verleend. Voor een aantal handelingen zijn bovendien vrijstellingen mogelijk in de vorm van een provinciale verordening of een (goedgekeurde) gedragscode.

Voorgaand figuur geeft een overzicht van de verbodsbepalingen per beschermingsregime. De verbodsbepalingen voor de groep van overige, 'nationale' soorten zijn geïnspireerd op de Habitatrichtlijn en op een aantal punten versoepeld. Zo is het opzettelijk verstoren van beschermde soorten (en hun verblijfplaatsen) uit deze groep van overige soorten niet langer verboden. Wel is het nog steeds verboden om vaste verblijfplaatsen van dieren onder dit beschermingsregime opzettelijk te beschadigen of te vernielen.

Voor vogels geldt dat verstoren niet verboden is als de verstoring maar niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de soort (*artikel 3.1, lid 4 en lid 5*). Het beschadigen van in gebruik zijnde vogelnesten tijdens het broedseizoen blijft verboden, maar het verstoren dus niet meer, tenzij er sprake is van een wezenlijke invloed op de staat van instandhouding van de specifieke soort(en). Het is aan de initiatiefnemer om zich op de hoogte te (laten) stellen, en waar nodig aan te tonen, dat de op zich verstorende activiteit geen bedreiging vormt voor de staat van instandhouding van de betreffende vogelsoort.

Tot slot geldt het opzettelijk doden of vangen en het verbod om vaste verblijfplaatsen of rustplaatsen opzettelijk te vernielen of beschadigen, niet voor bosmuis, huisspitsmuis of veldmuis in of op gebouwen of de daarbij behorende erven of roerende zaken (*artikel 3.10 lid 3*). Zie kader – Opzettelijkheid.

Kader - Opzettelijkheid

In de Wet natuurbescherming is bij meer verbodsbepalingen dan onder de Flora en faunawet het opzetvereiste toegevoegd, in lijn met de artikelen van de Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn. In de Flora en faunawet was alleen sprake van het opzetvereiste bij verontrusting (artikel 10). Hierdoor was de Flora en faunawet strenger dan de verbodsbepalingen van de Habitatrichtlijn. Niet-opzettelijke handelingen waarbij de verbodsbepalingen overtreden worden, zijn nu niet langer verboden. Daar is van belang dat het Europees Hof van Justitie in zijn jurisprudentie heeft bepaald dat onder opzet ook voorwaardelijke opzet moet worden begrepen: *“Daarvan is sprake als iemand een handeling verricht en daarbij bewust de aanmerkelijke kans aanvaardt dat zijn gedragingen schadelijke gevolgen hebben voor een dier of plant....”*.

Andere bevredigende oplossing(en)

De initiatiefnemer moet aantonen en beargumenteren dat er geen andere bevredigende oplossingen zijn waardoor overtreding van de verbodsbepaling(en) kan worden voorkomen, bijvoorbeeld door planaanpassing of het aanpassen van de uitvoeringsperiode. Het is aan het bevoegd gezag (doorgaans dus de provincie) om de alternatieve oplossingen te beoordelen en hierover te besluiten. De onderbouwing moet gebaseerd zijn op objectieve en controleerbare gegevens.

Belangen

Voor de soorten die beschermd zijn onder de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn kan alleen ontheffing of vrijstelling worden verleend op grond van de in deze richtlijnen genoemde belangen. Voor de groep van overige, nationaal beschermde soorten wordt uitgegaan van de in de Habitatrichtlijn genoemde belangen, plus een aantal aanvullende belangen. In het Kader - Wettelijk Belang wordt een overzicht gegeven van deze belangen.

Staat van instandhouding van de soort

Tot slot moeten de effecten van de voorgenomen handeling(en) worden beoordeeld aan de staat van instandhouding (Svl) van de soort. Zie ook kader – Staat van instandhouding. De Svl varieert per soort en per handeling, en is niet vastgelegd in de wet. Een handeling op een zeldzame beschermde soort zal eerder leiden tot een negatief effect op de Svl dan bij een algemene soort. Belangrijk is ook de trend (aantalsontwikkeling) en de ruimtelijke verspreiding van de soort. Bij de beoordeling moet rekening worden gehouden met cumulatieve (versterkende) effecten, bijvoorbeeld door andere handelingen of ontwikkelingen in de omgeving en met reeds verleende ontheffingen voor dezelfde populaties van deze soort(en). Bij de beoordeling mogen compenserende en mitigerende (verzachtende) maatregelen worden betrokken. Het ecologische toetsingscriterium verschilt per beschermingsregime. Om te beoordelen of aan deze criteria wordt voldaan, moet inzicht worden gegeven in:

1. De Svl (van de populatie) van de soort (in zijn natuurlijke verspreidingsgebied).
2. Het effect van de handeling of ontwikkeling op de soort.

Kader - Staat van instandhouding

- **Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn:** “De maatregelen leiden niet tot verslechtering van de staat van instandhouding van de betreffende soort”.
- **Beschermingsregime soort Habitatrichtlijn:** “Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan”.
- **Beschermingsregime Overige soorten:** “Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan”.

Voorkomen van overtreding verbodsbepalingen

In sommige situaties kunnen maatregelen worden getroffen waardoor negatieve effecten en overtreding van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming kunnen worden voorkomen. Bijvoorbeeld door de kap van bomen met broedende vogels uit te stellen tot na de broedtijd. Al kan de boom ook een nest bevatten van een vogelsoort waarbij het nest jaarrond beschermd is, waardoor overtreding niet kan worden voorkomen. Het plannen van werkzaamheden buiten de kwetsbare periode(n) van beschermde soorten is een veel toegepaste maatregel. Andere mogelijkheden om overtreding te voorkomen zijn wellicht het aanpassen van de werkvolgorde, gebruik te maken van andere apparatuur of de werkzaamheden te faseren in ruimte en tijd (zoals in het voorbeeld).

Vrijstellingen

Onder de Wet natuurbescherming is niet altijd een ontheffing nodig bij handelingen die leiden tot overtreding van de verbodsbepalingen in de wet. Dit zijn bijvoorbeeld de provinciale vrijstellingen en de gedragscodes. Ook kan er sprake zijn van een vrijstelling als de handeling is opgenomen in een beheerplan voor een Natura 2000-gebied of programma in het kader van een programmatische aanpak. Tot slot kan het Rijk voor handelingen en activiteiten waarvoor zij bevoegd gezag is een vrijstelling geven in de vorm van een Ministeriële Regeling. Vrijstellingen kunnen alleen gelden voor de verbodsbepalingen en de voorwaarden zoals genoemd bij de verschillende beschermingsregimes.

Provinciale verordening

Provinciale Staten kunnen vrijstelling van de verbodsbepalingen verlenen. Zo zijn met een provinciale verordening een aantal vooral algemeen voorkomende en beschermde zoogdieren als egel en rosse woelmuis vrijgesteld van de ontheffingsplicht. Door deze mogelijkheid ontstaan echter wel verschillen in de bescherming van soorten tussen de verschillende provincies.

Programmatische aanpak

De Wet natuurbescherming biedt de mogelijkheid om een programmatische aanpak toe te passen. Een dergelijk programma kan zowel door het Rijk als door provincies worden opgesteld. Onder de Flora en faunawet is reeds ervaring opgedaan onder de 'Generieke' of 'Gebiedsgerichte aanpak'. Tevens is voor een aantal grootschalige ontwikkelingen en plangebieden een Generieke ontheffing verleend zoals voor de gemeente Tilburg, het Havengebied Rotterdam en Vliegveld Twente. Het biedt de mogelijkheid om door middel van een actieve leefgebiedenbenadering te streven naar een betere verbinding tussen economie en ecologie.

Beheerplan Natura 2000-gebied

Tot slot zijn handelingen die onderdeel uitmaken van een beheerplan voor een Natura 2000-gebied of een programmatische aanpak (zoals stikstof) vrijgesteld, mits de handelingen zijn getoetst aan de criteria voor afwijking van de soortenbeschermingsregimes.

Kader - Wettelijk Belang

Voor vogels beschermd onder de Vogelrichtlijn kan ontheffing of vrijstelling worden verleend op grond van de volgende belangen:

- in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
- in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
- ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
- ter bescherming van flora en fauna;
- voor onderzoek en onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten, of voor de daarmee samenhangende teelt;
- om het vangen, onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan.

Voor soorten beschermd onder de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern of het Verdrag van Bonn kan ontheffing of vrijstelling worden verleend op grond van de volgende belangen:

- in het belang van de bescherming van wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
- ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen eigendom;
- in het belang van volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijk gunstige effecten;
- voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van kunstmatige vermeerdering van planten, of
- om onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen, onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben.

Voor andere 'nationaal' beschermde soorten kan ontheffing of vrijstelling worden verleend op grond van de volgende belangen:

- de belangen die gelden voor soorten van de Habitatrichtlijn zoals hierboven genoemd;
- in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
- ter voorkoming van schade en overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes of begraafplaatsen;
- ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omliggende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
- ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermten, of in het kader van natuurbeheer;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud van landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied;
- in het algemeen belang van de betreffende soort.

Eelerwoude

Op weg naar 100% natuurinclusief >

www.eelerwoude.nl